

דבר תורה לפרשת דברים מפרוש רבנו עובדיה ספורנו

עורך: יצחק גבאי

העמידו דיניהם על דין תורה

בתחילת הפרשה אנו פוגשים בפרשיית מינוי שופטים לעם ישראל. פרשייה זו, כמו גם פרשיות אחרות, הוזכרה במקום אחר בתורה – בספר שמות ונשנית כאן שוב בספר דברים שהוא 'משנה תורה'. אלא שבספר שמות פרשייה זו הוצגה באופן חיובי ביותר ואילו כאן בספר דברים הטון משתנה: "איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם, הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם" עד כדי כך הטון של הפסוק קשה שבקהילות אשכנז נוהגים לקראו במנגינה של מגילת איכה שגם בה מתוארים דברים שליליים שהיו בעם ישראל. אם כן, עניין זה של מינוי השופטים עניין חיובי הוא כפי שמוזכר בספר שמות או שמא שלילי הוא כפי שמוזכר אצלנו? תשובה לשאלתנו נמצא בדברי הספורנו הבאים (פרק א' פסוק י"ב): "**לא נמנעו מלעורר דברי ריבות איש על חברו באופן שהוצרך למנות מזדגות שופטים, עד שכל עשרה מהם היו צריכים לדיין פרטי, ואין זה כי אם מרוע לב**" הספורנו מעורר אצלנו נקודה למחשבה: מידרג מערכת המשפט היה – 'שרי אלפים ושרי מאות שרי חמישים ושרי עשרות' כפי שמוזכר גם אצלנו וגם בפרשת יתרו. משמעות הדבר – שלכל אלף אנשים שופט לכל מאה אנשים שופט לכל חמישים אנשים שופט ובמיוחד נשים לב שלכל עשרה אנשים שופט! הדגש של הספורנו הוא שלכל עשרה אנשים היה שופט! במבט ראשוני אולי זה טוב שהיה כל כך סדר עד שכל עשרה אנשים זכו לשופט משלהם. אך במבט נוסף נוכל להבין שאם היה צורך בשופט לכל עשרה אנשים המצב כנראה לא היה טוב. כעת התשובה לשאלתנו מובנת, עצם הרעיון של מינוי שופטים בפרשת יתרו היה רעיון חיובי, רעיון שהציל את משה רבנו מקריסה תחת עומס המשפט, עכשיו ארבעים שנה אחרי משה רבנו ראה כיצד נזקקו לאותם שופטים ואף לשרי העשרות שאותם מינה עד כדי כך שכל עשרה אנשים "זכו" לדיין פרטי. בשבת חזון נזכרים אנו בחטאים שבין אדם לחברו שהיו בזמן שלפני חורבן בית המקדש. גם שם מתואר (בתלמוד מסכת בבא מציעא דף ל' ע"ב): "לא חרבה ירושלים אלא שהעמידו דיניהם על דין תורה – ולא עשו לפני משורת הדין" (בבחינת – יקוב הדין את ההר). שם היה המצב עוד יותר גרוע שכן גם מערכת המשפט חטאה בכך שלא היה שם דין צדק. נתפלל, (פסי' מתוך ההפטרה) "ואשיבה שופטייך כבראשונה ויועציך כבתחילה אז יקרא לך עיר הצדק קרייה נאמנה". שנזכה לבתי דינים טובים עפ"י התורה ועוד יותר מזה שנזכה שהמצב בין אדם לחברו יהיה כ"כ טוב עד שלא נהיה נצרכים למשפט.

